WARIES MISDAADREEKS · Nº 046

Craquelé in Enschede

De zaak van de Twentse meester

Logboek van een privédetective
met bijlagen, werkbladen en verzegelde oplossing

VOORWERK

Aan de lezer

Lees dit eerst

Wat u in handen hebt, is het werklogboek van Rianne Wolters, privédetective in Enschede, over vier weken in september en oktober 2025. Ze houdt zo'n logboek bij elke opdracht: tijden, gesprekken, wat ze ziet, wat ze vermoedt. Waar ze een document kreeg of een foto maakte, plakte ze dat erbij; waar ze een foto niet mocht maken, tekende ze. Haar aantekeningen in de kantlijn staan er in blauwe inkt bij.

Het logboek houdt op op het moment dat Rianne weet hoe het zit. Ze schrijft haar conclusie niet op. Dat is aan u.

Een opdrachtgever, een schilderij van ruim een ton, een herkomst die te mooi klinkt en een laboratorium dat zegt dat de verf jonger is dan het doek. Vervalst is het, dat hoort u halverwege. De vraag is wie het gedaan heeft, hoe, en wie er gelogen heeft om iets heel anders.

Uw opdracht. Beantwoord aan het einde van het logboek de volgende zes vragen:

1. Wie heeft het schilderij geschilderd?
2. Wie deed zich op woensdag 28 augustus 2024 voor als 'Elske Kamphuis'?
3. Waar en wanneer werd het doek waarop het schilderij staat, gekocht?
4. Welk detail in de voorstelling bewijst, los van elk laboratorium, dat het niet uit de zeventiende eeuw kan stammen?
5. Hoe kon het eerste laboratoriumonderzoek het schilderij goedkeuren?
6. Wat verzweeg kunsthandelaar Bart Lammerink, en waarom is hij toch niet de vervalser?

INHOUD

Wat er in dit logboek staat

VOORWERK

Aan de lezer . . . 3
Register van de bijlagen . . . 7
Wie is wie . . . 8

WEEK 1 · 8–12 SEPTEMBER 2025

ma 8 sep De Twentse meester . . . 10
di 9 sep Oldenzaal, en een terras . . . 17
wo 10 sep Noordlicht . . . 22
do 11 sep Een familie zonder Elske . . . 27
vr 12 sep Kopieën en munt . . . 30

WEEK 2 · 15–19 SEPTEMBER 2025

ma 15 sep Groen licht uit Gronau . . . 34
di 16 sep Schoondochter . . . 37
wo 17 sep Druk . . . 39
do 18 sep Twee keer prikken . . . 41
vr 19 sep Kavel 214 . . . 44

WEEK 3 · 21–26 SEPTEMBER 2025

zo 21 sep Een wandeling achter de kerk . . . 47
ma 22 sep Een biertje met de restaurator . . . 49
di 23 sep Plaat XIV . . . 51
wo 24 sep Een jenever op de zonkant . . . 54
do 25 sep Verf jonger dan doek . . . 57
vr 26 sep Contant . . . 61

WEEK 4 · 27 SEPTEMBER – 3 OKTOBER 2025

za 27 sep Lijsten . . . 65
ma 29 sep Gips . . . 67
di 30 sep Blad op de tafels . . . 69
vr 3 okt Slot . . . 71

UW OORDEEL

Uw opdracht . . . 72
Werkblad 1 · de tijdlijn . . . 73
Werkblad 2 · de betrokkenen . . . 74
Werkblad 3 · wat bewijst wat? . . . 75

REGISTER

De bijlagen

Bijlage 1 · brief museum 11
Bijlage 2 · briefje van G. Hulshof, meegegeven bij de map 12
Bijlage 3 · herkomstblad Lammerink 12
Bijlage 4 · restauratierapport J. Brinkers, september 2024 13
Bijlage 5 · koopakte 16
Bijlage 6 · mail van Daan: ‘wat ik over die Roosink kon vinden’ 17
Bijlage 7 · e-mail 18
Bijlage 8 · factuur Brinkers Restauratie 25
Bijlage 9 · overzicht Daan 27
Bijlage 10 · twee knipsels uit de krantenbank 28
Bijlage 11 · programmaboekje De Kiekendief 31
Bijlage 12 · analyserapport Gronau 34
Bijlage 13 · monsternameformulier Pigmenta Lab B.V. 42
Bijlage 14 · catalogus De Twentse Hamer, 14-3-2024 44
Bijlage 15 · veilingvoorwaarden De Twentse Hamer 45
Bijlage 16 · Koopman, Molens en marken van Twente, blz. 88 52
Bijlage 17 · rapport Pigmenta Lab B.V. 59
Bijlage 18 · bankafschrift Lammerink 62
Bijlage 19 · parkeerbewijs 68

VOORWERK

Wie is wie

De mensen in dit logboek, zoals Rianne ze op 8 september 2025 kende

Rianne Wolters (46) · PRIVÉDETECTIVE
Ex-fraudeonderzoeker, eigen bureau in Enschede sinds 2019. Fietst overal heen, behalve naar Oldenzaal.

Godfried Hulshof (73) · OPDRACHTGEVER
Verzamelaar van Twentse kunst, vroeger textielmachines. Woont in een villa in Boekelo. Wil zijn Roosink in bruikleen geven aan Rijksmuseum Twenthe.

Dewi Hulshof (39) · SCHOONDOCHTER
Getrouwd met Godfrieds zoon Ruben. UX-ontwerper met een eigen zaak in Enschede. Speelt toneel.

Bart Lammerink (54) · KUNSTHANDELAAR
Eigenaar van Lammerink Kunsthandel B.V. in Oldenzaal. Verkocht het schilderij in oktober 2024 aan Hulshof.

Joost Brinkers (41) · RESTAURATOR
Eigen atelier in de oude weverij De Kettingboom in Enschede. Maakte het schilderij in 2024 schoon voor Lammerink.

Mirjam Esselink (38) · VRIENDIN VAN BRINKERS
Werkt in een boekwinkel, doet aan toneel.

Hanneke Ros (63) · KOPIIST
Geeft in Hengelo schilderles in de stijl van de oude meesters en maakt kopieën op bestelling. Schildert decors voor een toneelvereniging.

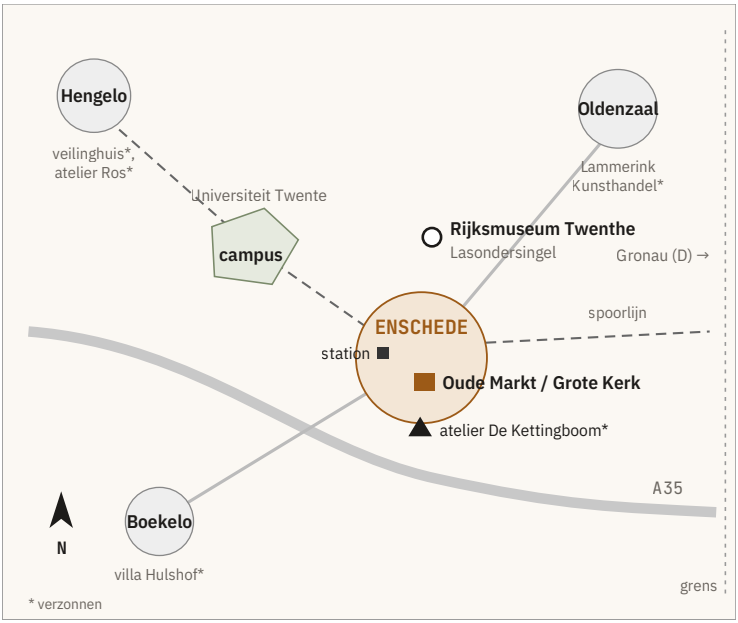
Dr. Selin Aydın (37) · ANALIST
Pigmenta Lab B.V., een klein analyselaboratorium met een bedrijfsruimte op de campus.

Daan Wolters (24) · NEEF VAN RIANNE
Student op de campus. Zoekt dingen op voor een kratje bier per opdracht.

Ellen Kamphuis (57) · KLEINDOCHTER
Kleindochter van de Hengelose weverijdirecteur Hendrik Kamphuis (1898–1971).

Koen (±30) · OBER
Werkt al jaren op het terras van café De Pauw aan de Oude Markt.

Aelbert Roosink (ca. 1628–1681) · SCHILDER
‘De Twentse meester’. Landschapschilder, elf werken bekend. Monogram AR.

Schets van de omgeving, niet op schaal. Afstanden en reistijden: zie de aantekeningen in het logboek zelf.

MAANDAG 8 SEPTEMBER 2025 · DAG 1

De Twentse meester

Villa Hulshof, Boekelo · kantoor

07:40 Opdracht binnengekomen via de telefoon, vrijdag al. Vandaag de intake. Weer: droog, westenwind, de eerste bladeren op het fietspad langs de Hengelosestraat. Ik neem de auto naar Boekelo, want ik heb een koffer met camera en lampen bij me. Een kwartier rijden.

10:00 **Villa Hulshof, Boekelo.** Godfried Hulshof doet zelf open. Lang, mager, een tweed colbert dat ouder is dan ik. Hij geeft een hand alsof hij een machine keurt. De hal hangt vol Twentse kunst: een paar negentiende-eeuwse boerderijtjes, een gezicht op de Lonnekerberg, een bleekveld. ‘Allemaal van hier,’ zegt hij. ‘Ik heb mijn hele leven machines verkocht aan Duitsers en Polen. Wat ik terugkocht, was Twente.’

In de zitkamer, op een ezel bij het raam, het schilderij waar het om gaat. *Gezicht op de Haarmolen*, toegeschreven aan Aelbert Roosink. Hulshof zegt de naam zoals anderen ‘Rembrandt’ zeggen.

Wat ik over Roosink weet, heb ik gisteravond opgezocht: geboren rond 1628 in Delden of omgeving, leerling of navolger van de Haarlemse landschapschilders, teruggekeerd naar Twente, gestorven in 1681. Elf werken met zekerheid bekend, waarvan acht in buitenlandse collecties. In de negentiende eeuw door een plaatselijke schrijver ‘de Twentse meester’ genoemd, en die bijnaam is blijven hangen. Monogram AR, meestal linksonder.

Het doek: liggend formaat, beeldmaat **58,5 bij 74 centimeter**, in een donkere eikenhouten lijst met een vergulde binnenrand. Een watermolen aan een beek, links tegen de molen aan een huis met een trapgevel, een rad, een bruggetje met een figuurtje met een rode muts, twee koeien, rechts een dode eik met twee takken als een V. Een grote, onrustige lucht. Craque-

lé over het hele oppervlak, fijn, regelmatig, het soort netwerk waar je vanzelf je neus dichterbij steekt.

‘Mooi, hè,’ zegt Hulshof. Het is geen vraag.

10:25 Het verhaal, in zijn woorden. Hij kocht het werk op **dinsdag 8 oktober 2024** van kunsthandelaar Bart Lammerink uit Oldenzaal, voor **€185.000**, per bank betaald. Lammerink had het ruim een maand eerder ‘uit een nalatenschap in Hengelo’ gekregen. ‘Er was ook een Duitser die het wilde,’ zegt Hulshof, ‘dus ik heb niet lang getwijfeld.’ Lammerink liet het voor de verkoop schoonmaken door een restaurator in Enschede, Joost Brinkers.

Nu wil Hulshof het in langdurig bruikleen geven aan Rijksmuseum Twenthe. ‘Het hoort hier. Niet in Boekelo boven de bank, maar daar, waar mensen het kunnen zien.’ Het museum heeft hem netjes geschreven dat het voor elk bruikleen een herkomstdossier vraagt, met bewijs voor de eigendomsgeschiedenis en in het bijzonder voor de periode 1933–1945, en dat het eigen technisch onderzoek na die herkomsttoets volgt. De commissie die over bruiklenen beslist, vergadert op 10 oktober.

‘Lammerink zegt dat het allemaal in orde is,’ zegt Hulshof. ‘Maar Lammerink zegt veel. Ik wil het zwart op wit, van iemand die er geen belang bij heeft.’ Dat ben ik.

BIJLAGE 1 · BRIEF MUSEUM (FRAGMENT)

Enschede, maandag 18 augustus 2025

Geachte heer Hulshof,

Hartelijk dank voor uw genereuze aanbod om het schilderij *Gezicht op de Haarmolen* in langdurig bruikleen aan te bieden. Zoals bij ieder bruikleen of iedere schenking vraagt het museum de eigenaar om een zo volledig mogelijk herkomstdossier: eigendomsoverdrachten, facturen, catalogi, etiketten en andere bronnen, met bijzondere aandacht voor de jaren 1933–1945. Na een positieve herkomsttoets volgt een technisch onderzoek door het museum. Het dossier ontvangen wij graag uiterlijk een week voor de vergadering van de bruikleencommissie op vrijdag 10 oktober 2025.

Met vriendelijke groet, namens het museum,
afdeling Collecties

10:50 Hulshof geeft me een map. Wat erin zit:

(1) De factuur van Lammerink Kunsthandel B.V. aan Hulshof. (2) Een getypt herkomstblad van Lammerink (hieronder overgenomen). (3) Een fotokopie van een handgeschreven koopakte tussen ‘E. Kamphuis’ en Lammerink, gedateerd 28 augustus 2024. Hulshof kreeg die kopie pas na aandringen. (4) Het restauratierapport van Brinkers van september 2024, twee kantjes, met foto’s van voor en na. (5) Een verzekeringstaxatie.

BIJLAGE 2 · BRIEFJE VAN G. HULSHOF, MEEGEGEVEN BIJ DE MAP

Gekocht 8-10-2024, Lammerink, € 185.000.
Schoongemaakt door Brinkers, sept. ’24.
Verzekerd voor € 220.000 (taxatie: Lammerink).
Commissie museum: vrijdag 10 oktober.
Dewi en Ruben weten ervan. Verder niemand.
— G.H.

> *‘Verder niemand.’ En iedereen die ertoe doet, volgens Lammerink.*

BIJLAGE 3 · HERKOMSTBLAD LAMMERINK KUNSTHANDEL B.V.

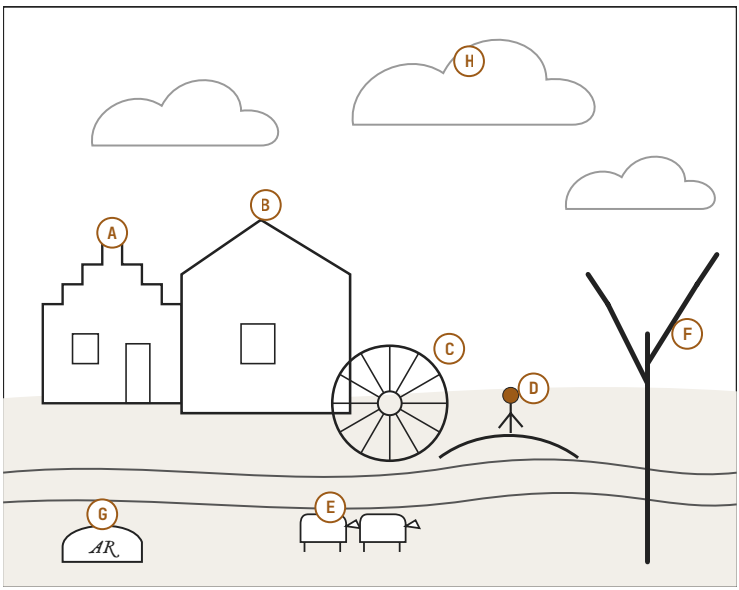
Aelbert Roosink (Delden? ca. 1628 – 1681)
Gezicht op de Haarmolen
Olieverf op doek, 58,5 × 74 cm. Gemonogrammeerd linksonder: AR.

Herkomst
- Hendrik Kamphuis (1898–1971), directeur weverij, Hengelo; daarna bij zijn erfgenamen;
- zijn kleindochter, mevr. E. Kamphuis, Hengelo, verkocht aan
- Lammerink Kunsthandel B.V., Oldenzaal, 2024;
- verkocht aan de huidige eigenaar, 2024.

Opmerkingen
Volgens de familie hing het werk vanaf de jaren dertig in

rakter van het craquelé passen bij een schilderij van hoge ouderdom.

> *Hulshof: ‘Dit rapport was voor mij de doorslag. Brinkers is geen handelaar, die heeft er geen belang bij.’*

Schets R.W. naar het schilderij, 8-9-2025. A molenaarshuis met trapgevel, links tegen de molen. B watermolen. C onderslagrad. D bruggetje met figuur met rode muts. E twee koeien. F dode eik, takken in V-vorm. G steen met monogram AR. H wolkenlucht. Beeldmaat 74 × 58,5 cm.

De achterkant. Een houten spieraam met een middenlat en spieën in de hoeken. Het doek is aan de randen oud en bruin, het soort linnen dat in je vingers stoffig voelt. Op het spieraam het etiket uit het herkomstblad (1), met ouderwets drukwerk. Op de middenlat, half eronder weggestoken, de resten van een tweede etiket (2): links van de lat de letters ‘…MER’ en daaronder ‘kav. 2’, rechts van de lat nog een ‘4’. Wat ertussen stond, zit onder het hout. In krijt (3): ‘58½ × 74’ en, lager, een ‘R.’